

NAUCZANIE JĘZYKA POLSKIEGO ZA GRANICĄ

Bożena Ostromecka-Frączak

KSZTAŁCENIE POLONISTYCZNE JAKO ELEMENT KSZTAŁCENIA SLAWISTYCZNEGO (NA PRZYKŁADZIE LEKTORATU JĘZYKA POLSKIEGO W LUBLANIE)

Lektorat języka polskiego na Uniwersytecie w Lublanie istnieje od 1947 r. Zorganizowano go na wniosek Rady Wydziału Filozoficznego. Datę tę trzeba uznać za początek regularnej nauki języka polskiego w Słowenii, chociaż już wcześniej, przed wojną, prowadzone były okazjonalne kursy języka polskiego w Lublanie, o czym wspominają ich organizatorzy – tłumacze literatury polskiej m. in. V. Molè, F. Vodnik i T. Debeljak. Sądzę więc, że ten czterdziestopięcioletni okres pozwoli mi na wyciągnięcie pewnych wniosków, przedstawienie pracy lektoratu, jego osiągnięć i trudności oraz określenia roli w kształceniu młodzieży słoweńskiej. Ponieważ w Lublanie nie ma polonistyki, jak to jest w Belgradzie, Zagrzebiu czy Skopju, język polski jest tylko jednym z wielu elementów kształcenia slawistycznego, niemniej elementem bardzo istotnym, integrującym inne przedmioty slawistyczne. Kształcenie polonistyczne musi więc być dostosowane do tej ogólnej funkcji lektoratu, tj. do kształcenia młodzieży słoweńskiej w ramach studiów slawistycznych (językowych i literackich).

W niniejszym artykule przedstawię lektorat języka polskiego w Lublanie, jego program, studentów i pracowników, formy pracy dydaktycznej, działalność pozadydaktyczną, współpracę z innymi lektoratami itd.

Pod względem strukturalnym lektorat przechodził różne przemiany, związane ze zmianami organizacyjnymi samego wydziału. Wydział Filozoficzny w Lublanie składa się z 16 instytutów. Studenci lektoratu języka polskiego rekrutują się najczęściej z trzech instytutów: Instytutu Antropologii (poprzednia nazwa – Instytut Etnologii), Instytutu Języków i Literatur Słowiańskich i Instytutu Literatury Porównawczej i Teorii Literatury. Oczywiście uczestnikami lektoratu mogą być też i inni studenci, a nawet studenci innego wydziału

czy uczelni, ale mają oni wtedy zorganizowane oddzielne kursy lektora-towe.

Pod względem organizacyjnym lektorat języka polskiego jest jedną z jedno-stek Instytutu Języków i Literatur Słowiańskich. Instytut ten składa się z ośmiu katedr, a jedną z nich jest Katedra Porównawczego Językoznawstwa Słowiań-skiego, którą od lat kieruje prof. Alenka Šivic-Dular. Pracownicy tej katedry prowadzą zajęcia ze wstępu do językoznawstwa słowiańskiego, gramatyki porównawczej języków słowiańskich, prozodii, morfologii i składni słowiańskiej oraz lektoraty języka czeskiego, słowackiego, polskiego, rosyjskiego i łużyckie-go. W ramach wydziału, ale już poza tą katedrą, odbywają się lektoraty języka macedońskiego i serbsko-chorwackiego, prowadzone przez odpowiednie kated-ry. Tak więc studenci mają do wyboru siedem języków słowiańskich, co jest ilością imponującą jak na Lublanę (350 000 mieszkańców) i na Słowenię (niecałe 2 miliony ludności). Warto też dodać, że Uniwersytet w Lublanie założony w 1919 r. jest jednym z dwu uniwersytetów słoweńskich, drugi, o wiele mniejszy jest w Mariborze (od 1975 r.).

W 1963 r. podpisano umowę o współpracy naukowej i kulturalnej między Polską i Jugosławią i do Lublany przyjechał pierwszy polski lektor. Wcześniej języka polskiego uczyli w Lublanie tylko Słowęńcy: w latach 1947–1979 – Rozka Štefan¹, a od 1979 jej uczeń, Niko Jež. Od chwili podpisania umowy lektorat prowadzą zawsze dwie osoby – lektor słoweński i polski. Kolejnymi lektorami z Polski byli w tym czasie: Władysław Kupiszewski (1963–1965), Władysław Lubaś (1965–1966), Władysław Łaciak (1966–1969), Eugeniusz Czaplejewicz (1969–1971), Kazimierz Woźniak (1971–1976), Urszula Kowalska (1976–1979), Zofia Adamczyk (1979–1983), Bożena Ostromięcka-Frączak (1983–1991), Joanna Splawińska (od 1991). Wśród wymienionych osób spotykamy nazwiska znanych dzisiaj naukowców polskich zarówno w zakresie językoznawstwa, jak i literatury.

Jednocześnie od 1962 r. (a więc rok wcześniej niż do Lublany) zaczęli przyjeżdżać do Krakowa lektorzy słoweńscy. Pierwszą lektorką języka słoweńskiego w Uniwersytecie Jagiellońskim była Martina Orožen, obecnie profesor zwyczajny Uniwersytetu w Lublanie, zajmująca się gramatyką historyczną i dialektologią słowiańską.

Przedstawiona wyżej struktura Uczelni oraz Wydziału Filozoficznego i miejsce w nim lektoratu języka polskiego łączy się ściśle z różnymi kierunkami studiów. Najważniejszą innowacją w porównaniu z kształceniem uniwersyteckim w Polsce są studia dwukierunkowe: A – pierwszy kierunek, B – drugi. Studia trwają formalnie cztery lata, w piątym pisze się zazwyczaj²

¹ Por. B. Ostromięcka-Frączak, *R. Štefan i jej lublańscy uczniowie*, „Poradnik Językowy” 1985, z. 6, s. 382–383.

² Pracę dyplomową można pisać i wcześniej, chociaż zdarza się to rzadko. Jej obrona może nastąpić jednak dopiero wtedy, gdy student ma zdane wszystkie egzaminy z danego

pracę dyplomową (studia jednokierunkowe – S) lub dwie prace dyplomowe (jeśli studiuje się według programu A i B). Dominują zdecydowanie studia dwukierunkowe (A, B), studia jednokierunkowe (S) są rzadkością. Na Wydziale Filozoficznym jako samodzielny przedmiot studiów (a więc tylko program S) można studiować jedynie psychologię i archeologię. Filozofię, historię, historię sztuki, język i literaturę słoweńską, literaturę porównawczą i teorię literatury oraz muzykologię można studiować w trojaki sposób, tj. jako kierunek samodzielny (program S), pierwszy przedmiot (A) lub drugi przedmiot (B), z tym, że muzykologia ma tylko wariant A i S. W wypadku wymienionych kierunków zdecydowana większość studentów wybiera studia dwukierunkowe A i B, np. w ciągu ostatnich lat język słoweński i literaturę jako przedmiot samodzielnych studiów (S) wybierało przeciętnie od 8 do 10 studentów na 120 przyjmowanych na rok pierwszy. Oprócz tego na wielu kierunkach nie ma przedmiotów jednokierunkowych, nie można więc studiować samodzielnie (S) socjologii, pedagogiki, etnologii, geografii, serbo-kroatytyki, filologii macedońskiej, rosyjskiej, francuskiej, hiszpańskiej, włoskiej, angielskiej, niemieckiej, łacińskiej, greckiej, porównawczego językoznawstwa słowiańskiego, indoeuropeistyki, starej orientalistyki i bibliotekarstwa. Większość wymienionych kierunków ma wariant A i B, tylko B (drugi przedmiot) ma jedynie socjologia, tylko A (pierwszy przedmiot) – pedagogika, geografia, hiszpański, włoski, porównawcze językoznawstwo indoeuropejskie. Jeśli dodać do tego jeszcze fakt, że programy A i B mogą być łączone w dowolny sposób, np. A – filologia francuska, B – filologia rosyjska; A – filologia niemiecka, B – socjologia; A – muzykologia, B – etnologia itd., to ilość możliwych kombinacji, a więc i kierunków studiów jest olbrzymia.

Kto, zgodnie z programem studiów musi uczyć się języka polskiego, a więc z jakich kierunków rekrutują się studenci lektoratu? Są to studenci etnologii (A, B), języka i literatury serbskiej, chorwackiej i macedońskiej (A, B), filologii rosyjskiej (A, B), gramatyki porównawczej języków słowiańskich (A, B), języka i literatury słoweńskiej (A, B, S) oraz literatury porównawczej i teorii literatury (A, B, S). Przy takim zróżnicowaniu studentów, związanym z różnorodnością kierunków, z jakich przychodzą (14 możliwości), program nauczania języka polskiego musi być bardzo zróżnicowany. Poza tym na różnych kierunkach obowiązuje inna ilość godzin języka polskiego, różne są w związku z tym wymagania. W wypadku niektórych kierunków, np. etnologii wystarcza bierna znajomość języka polskiego pozwalająca studentowi na czytanie specjalistycznej literatury polskojęzycznej, w wypadku innych, musi to być znajomość czynna. Na

kierunku, włącznie z egzaminem dyplomowym (końcowym). Jeśli studiuje się przedmioty A i B, to najpierw odbywa się zawsze obrona pracy dyplomowej B, a dopiero potem A. Aby otrzymać dyplom ukończenia studiów, trzeba, w wypadku studiów dwukierunkowych, mieć obronione obie prace dyplomowe.

jednych kierunkach, oprócz praktycznej nauki języka polskiego, zwraca się większą uwagę na tzw. przedmioty literackie, na innych – na wiedzę o systemie języka.

Studenci, którzy spośród siedmiu lektoratów słowiańskich wybrali język polski, uczą się go od pierwszego roku studiów: w ciągu dwu pierwszych lat – 10 godzin tygodniowo, w ciągu dwu następnych – 4 godziny. Przez dwa pierwsze lata nauki jest to program obligatoryjny, taki sam dla wszystkich kierunków – 6 godzin praktycznej nauki języka polskiego, 2 godziny wykładu z historii literatury, 2 godziny wykładu z gramatyki opisowej współczesnej polszczyzny. Można więc powiedzieć, że jest to dwuletni kurs podstawowy, na którym studenci, zgodnie z wymaganiami programu, muszą zdobyć wiedzę o systemie gramatycznym polszczyzny, wykazać się znajomością języka polskiego i przyswoić sobie wiadomości z historii literatury polskiej. Takie jest minimum polonistyczne wymagane w tamtejszym uniwersytecie. Podstawowymi pomocami, z jakich korzystają studenci w ciągu dwu pierwszych lat nauki, są następujące podręczniki opracowane w Lublanie: R. Štefan, W. Łaciak, *Učebnik poljskega jezika (Podręcznik do nauki języka polskiego, Ljubljana 1969)*³ i R. Štefan, *Poljska književnost (Literatura polska, Ljubljana 1960)*. Pierwszy z nich jest zbiorem specjalnie spreparowanych tekstów, które mają zapoznać studentów z Polską, jej historią, geografią, życiem kulturalnym itd. Do każdej lekcji dobrany jest odpowiedni materiał gramatyczny wraz z ćwiczeniami. Podręcznik jest napisany po słoweńsku, w języku słoweńskim jest również komentarz gramatyczny. Dużą uwagę zwrócono na te zjawiska językowe, które są odmienne w obu językach. Na końcu podręcznika umieszczony jest słowniczek słoweńsko-polski. Ze względu na to, że podręcznik ten ma prawie 25 lat i wiele tekstów jest nieaktualnych, a nawet zawierających mylne informacje, a ponadto materiał gramatyczny ułożony jest w kolejności niezgodnej z frekwencją językową, należałoby pomyśleć w Słowenii o nowym podręczniku. Podobne wątpliwości budzi historia literatury polskiej – *Poljska književnost* – licząca ponad trzydzieści lat, a więc wymagająca uaktualnienia i włączenia utworów literackich z ostatnich kilkudziesięciu lat. Wielką zaletą tej książki jest to, że słowo wiązane jest bogato ilustrowane fragmentami tłumaczeń słoweńskich. Inne podręczniki, myślę tu o książkach wydanych w Polsce, używane były przez dwa pierwsze lata nauki tylko dodatkowo.

W następnym, trzecim roku studiów, zajęcia dostosowane są do potrzeb i zainteresowań studentów (4 godziny tygodniowo). W zależności od kierunku studiów odbywają się zajęcia przekładowe, ćwiczenia ze stylistyki tekstu różnych typów polszczyzny, wprowadza się elementy teorii przekładu, gramatyki konfrontatywnej, mówi się o historii literackich kontaktów

³ Ci sami autorzy opracowali też rozmówki polsko-słoweńskie, które wydano w Lublanie, por. *Poljski pogovori*, Ljubljana 1969.

polsko-słoweńskich. Dużym zainteresowaniem cieszy się konwersatorium z teatrologii. Te wszystkie zajęcia są fakultatywne, z tym że studentów obowiązują cztery godziny zajęć, tj. dwie godziny lektoratu i dwie – zajęć fakultatywnych (do wyboru). Jeszcze inaczej odbywają się zajęcia polonistyczne na czwartym roku: dwie godziny zajęć fakultatywnych (może to być kontynuacja zajęć z trzeciego roku, ale można też zmienić profil zajęć) oraz dwie godziny zajęć związanych z tematyką seminarium magisterskiego i przyszłą pracą dyplomową (odpowiednik polskiej pracy magisterskiej). Na tych zajęciach, mających charakter proseminarium, gromadzi się odpowiednią polską bibliografię, omawia teksty naukowe z danej dyscypliny, czyta artykuły związane z tematyką pracy dyplomowej, poznaje polską terminologię naukową. Niektórzy studenci IV roku biorą też udział w pracach badawczych prowadzonych przez pracowników lektoratu w ramach Instytutu Naukowego FF. Dotyczy to przede wszystkim sporządzania bieżącej bibliografii tłumaczeń z literatury polskiej (z czasopism, periodyków, gazet, słuchowisk radiowych, spektakli teatralnych itd.)⁴ wraz z krótkimi notkami informacyjnymi oraz zbierania materiałów mówiących o recepcji polskiej literatury w Słowenii.

W ostatecznym efekcie tak zaplanowanego kształcenia polonistycznego powstają prace dyplomowe typowo polonistyczne lub komparatywne w zakresie języka lub literatury. Są to prace dyplomowe typu A lub B (nie ma takiej możliwości przy programie S). W opracowaniach konfrontatywnych bada się strukturę słoweńskiego i polskiego, wzajemne związki i wpływy literackie, przekłady słoweńskie w porównaniu z polskimi oryginałami, recepcję literatury polskiej w Słowenii itd. Przykładowo podaję parę tematów prac dyplomowych z ostatnich lat: Polskie dramaty w słoweńskich tłumaczeniach, Dramaturgia Witkacego, Reymont wśród Słoweńców, Gombrowicz po słoweńsku, Język słoweńskich tłumaczeń Gombrowicza, Recepcja Gombrowicza w Słowenii, Zdrobnienia w języku polskim i słoweńskim, Błędy językowe studentów rusycystyki uczących się języka polskiego i inne.

Ważnym elementem kształcenia językowego są przyjazdy do Polski. Realizowane są one w różny sposób. Najwięcej, oczywiście, daje studentom uczestniczenie w kursach letnich organizowanych przez Polonicum. W ten sposób przyjeżdża do Polski co roku 2–3 studentów (na kursy o różnym poziomie językowym). Zdarza się jednak, że przyjeżdża cały rok, przeciętnie 10 studentów (nagroda ambasady za spektakl teatralny o Iredyńskim przygotowany przez studentów lektoratu). Wyjazdy 2–3-tygodniowe do Polski organizowane są też przez Uniwersytet w Lublanie, a studenci ponoszą wtedy tylko niewielką część kosztów. Studenci lektoratu, i jest to regułą,

⁴ W ten właśnie sposób, dzięki studentom lektoratu powstała pierwsza bibliografia tłumaczeń z literatury polskiej (do 1959 r.), zamieszczona w książce R. Štefan, *Poljska književnost*, Ljubljana 1960. Opracowali ją: G. Kocijan, J. Koruza i J. Pogačnik.

prowadzą korespondencję z Polakami (dawaliśmy ogłoszenia do polskich czasopism młodzieżowych) i w ten sposób dzięki prywatnym kontaktom przyjeżdżają również do Polski. Ponadto na niektórych kierunkach studiów, np. na etnologii istnieje stała wymiana studentów, którzy biorą udział w studenckich obozach naukowych organizowanych w Polsce i w Słowenii. Praktycznie rzecz biorąc, każdy student lektoratu w ciągu czterech lat nauki w Lublanie przynajmniej jeden raz jest w Polsce.

Poczynając od trzeciego roku studiów (zajęcia przekładowe), studenci oprócz tekstów typowo ćwiczeniowych tłumaczą różne utwory literackie, najczęściej krótką prozę i poezję oraz artykuły publicystyczne z polskich gazet i czasopism i publikują je w czasopismach studenckich, periodykach uniwersyteckich i gazetach codziennych.

Kształcenie polonistyczne studentów, w moim przekonaniu, daje o wiele większe rezultaty, jeśli lektor nie ogranicza się tylko do pracy dydaktycznej realizowanej w czasie zajęć lektoratowych, lecz wraz ze swoimi studentami organizuje różne imprezy polonistyczne, które przybliżają studentom Polskę. Okazji ku temu jest wiele i tylko od inwencji lektora zależy, jak zostaną one wykorzystane. Mogą to być wieczory poetyckie, związane najczęściej z rocznicami literackimi lub ważnymi wydarzeniami, spotkania z polskimi pisarzami i poetami itd.

W ostatnich latach studenci lektoratu języka polskiego w Lublanie kilka razy organizowali otwarte projekcje polskiego filmu krótko- i długometrażowego i sami tłumaczyli filmy. Filmom towarzyszyły wystawy polskiego plakatu teatralnego i filmowego. Studenci organizowali różne wieczory literackie, np. w setną rocznicę śmierci C. K. Norwida, 150 – śmierci M. Cōpa, 130 – śmierci A. Mickiewicza, 175 – urodzin E. Korytki i 150 – jego śmierci, 70 – urodzin V. Molè i inne. W ten sposób studenci sami ucząc się pośredniczyli w przekazywaniu społeczeństwu słoweńskiemu wiedzy o Polsce i jej kulturze. Ta działalność lektoratu jest, według mnie, równie ważna jak jego funkcja dydaktyczna. Tradycją stało się też wspólne zwiedzanie wystaw związanych z Polską, np. polskich laureatów nagrody Nobla w Bibliotece Słowiańskiej w Lublanie, słoweńskich tłumaczeń literatury polskiej w Bibliotece im. Kosovela w Seżanie i w Domu Vodnika w Lublanie (tę ostatnią organizowali sami studenci), czy wspólne chodzenie na polskie groby (E. Korytki, T. Sadowskiego) w Święto Zmarłych. Świętem dla studentów były wspólne wyjścia do teatru na polskie sztuki (w słoweńskim tłumaczeniu) grane przez Słoweńców lub na gościnne występy polskich teatrów. Parę razy udało nam się zorganizować po spektaklu spotkanie z aktorami. Takie wspólne oglądanie polskich sztuk było zawsze poprzedzone zajęciami teoretycznymi, które dawały studentom wiedzę o autorze, sztuce, epoce itd. i kończyło się dyskusją po spektaklu. Okazją do dodatkowych spotkań były różne święta. Studenci, szczególnie trzeciego i czwartego roku, byli często zapraszani

na spotkania z Polonią. W ten sposób studenci poznawali polskie obyczaje, tradycję, uczyli się np. kolęd, form grzecznościowych, składania życzeń itd. Najważniejsze jednak było to, że między samymi studentami nawiązywała się przyjaźń, a w jej wyniku wzajemny doping do lepszego poznania języka, wytwarzał się kontakt z polskim środowiskiem w Lublanie, pojawiała się chęć wejścia w krąg polskiej kultury i poznania jej. Podczas takich spotkań rozmowy prowadzone były tylko po polsku. Przez kilka godzin studenci znajdowali się w polskim środowisku językowym, poznawali nowe sytuacje językowe i uczyli się polszczyzny w sposób naturalny. Była to realizacja komunikatywnego podejścia w nauczaniu języka obcego. Ta bezpośrednia komunikacja językowa i przebywanie w polskim środowisku, chociaż początkowo trudna, przynosiła szybko widoczne efekty.

Prawdziwym problemem byli studenci, którzy uczyli się równocześnie jeszcze innego języka słowiańskiego (wszyscy z reguły znali słoweński i serbski lub chorwacki). W pierwszym roku nauki interferencja językowa była tak silna, szczególnie jeśli student rozpoczynał naukę obu języków słowiańskich jednocześnie (a często obligował go do tego program), że praca lektora polegała przede wszystkim na eliminowaniu wpływów języka, który student podświadomie uznawał za „najbardziej obcy, a więc pośredni” i podstawiał go na miejsce języka polskiego. Jeszcze trudniej było, jeśli oba lektoraty odbywały się tego samego dnia. Robiono starania, by tego unikać, ale przy takim „rozbiciu” kierunków, z których rekrutowali się studenci (praktycznie do dyspozycji były tylko godziny późnopołudniowe i wieczorne), nie zawsze dawało się to zrobić. Udało się nam jednak uzyskać zmianę w programie – przesunięcie o jeden rok nauki drugiego języka słowiańskiego, co zdecydowanie wpłynęło na lepsze wyniki nauczania.

I jeszcze na zakończenie parę słów o pracownikach lektoratu języka polskiego i dorobku samego lektoratu. W ciągu ponad czterdziestoletniej działalności lektoratu wyszli z niego tacy tłumacze literatury polskiej jak: F. Drolc, D. Pirc, K. Šalamun-Biedrzycka, Z. Škerlj-Jermanova, J. Zor, I. Lampret, D. Dominkuš, M. Poljanec, M. Breclj i wielu innych. Dawni studenci lektoratu języka polskiego są dziś pracownikami radia, telewizji, prasy, uniwersytetów i Słoweńskiej Akademii Nauk (SAZU). Ci ostatni wykorzystują znajomość polszczyzny pisząc recenzje polskich książek, komunikaty naukowe, tłumaczą literaturę fachową, prowadzą prace porównawcze itd. Do grona tych ludzi należą: F. Jakopin, M. Orožen, B. Pogorelec, A. Šivic-Dular, J. Zor, M. Kranjec, J. Koruza, J. Pogačnik i inni.

Pisząc o dorobku lektoratu języka polskiego nie sposób pominąć lektorów z Polski. W zależności od zainteresowań naukowych i specjalizacji lektorów pojawiły się w Słowenii artykuły z zakresu językoznawstwa (W. Kupiszewski, W. Lubaś, B. Ostromecka-Frażczak), historii i teorii literatury (W. Kupiszewski, K. Woźniak, E. Czaplejewicz), metodyki (W. Łaciak, Z. Adamczyk) itd.

Oprócz publikowania artykułów typowo naukowych lektorzy z Polski pośredniczyli w przekazywaniu informacji o najnowszych książkach naukowych i pracach badawczych prowadzonych w Polsce, np. o powojennej polskiej leksykografii pisał W. Kupiszewski, o *Słowniku staropolskich nazw osobowych* W. Lubaś, o strukturalizmie w polskiej teorii literatury E. Czaplejewicz, o *Dialektach* K. Dejny, bibliografii onomastycznej i o polskich książkach poświęconych literaturze słoweńskiej K. Woźniak, najnowszą *Gramatykę języka polskiego* przedstawiła B. Ostromecka-Frączak. Z jej inicjatywy przygotowany został *Słownik słoweńsko-polski* (współ z T. Pretnarem), który wkrótce ma się ukazać.

Polscy lektorzy przyjeżdżają, pracują przeciętnie 3–4 lata i wracają do swoich macierzystych uczelni. Zostają Słoweńcy i to oni stanowią trzon lektoratu, zapewniają ciągłość pracy dydaktycznej i prowadzonych badań naukowych. Wśród słoweńskich polonistów związanych bezpośrednio lub pośrednio z lektoratem trzeba wymienić przede wszystkim trzy nazwiska: R. Štefan, N. Jež i T. Pretnar.

Rozka Štefan, pierwsza lektorka języka polskiego w Lublanie stanowi w historii słoweńskiej polonistyki całą epokę. Wychowała liczne pokolenia lublańskich polonistów i slawistów, a Jej postać znana jest zarówno w Słowenii, jak i w Polsce⁵. Wśród dorobku życiowego R. Štefan ważną pozycję zajmują prace translatorskie, których rezultatem było wydanie w postaci książkowej *Medalionów* Z. Nałkowskiej (*Medaljone*, 1960), zbioru wierszy i poematów A. Mickiewicza (*Pesmi in pesnitve*, 1967), liryków J. Słowackiego (*Lirika*, 1973), *Pana Tadeusza* A. Mickiewicza (*Gospod Tadej*, 1974) i wreszcie (współ z N. Ježem) pracy zbiorowej pięciu autorów *Historia Polski (Zgodovina Poljske)*, 1982). Nie można też nie wspomnieć o licznych tłumaczeniach utworów takich poetów jak: L. Staff, M. Piechał, C. Miłosz, J. Iwaszkiewicz, W. Szymborska i wielu innych, które ukazywały się na łamach czasopism słoweńskich. R. Štefan jest autorką wielu wartościowych studiów naukowych z zakresu historii literatury polskiej (o twórczości A. Mickiewicza, J. Słowackiego, L. Staffa, J. Andrzejewskiego, B. Prusa, W. Reymonta, S. Żeromskiego i innych) i teorii przekładu (o problemach związanych z tłumaczeniem najstarszej poezji polskiej). Kompendium wiedzy o literaturze stanowi jej podręcznik historii literatury wraz z licznymi tłumaczeniami fragmentów poetyckich (*Poljska književnost*, 1960). Z opracowanego przez R. Štefan podręcznika (współ z polskim lektorem W. Łaciakiem) uczą się Słoweńcy języka polskiego (*Učbenik poljskega jezika*, 1969 i *Poljski pogovori*, 1969).

Obecny kierownik lektoratu języka polskiego, wykładowca, N. Jež, specjalizuje się przede wszystkim w tłumaczeniach utworów prozatorskich,

⁵ W Polsce pisali o R. Štefan m. in. Z. Darasz, A. Gordziejewski i J. Wierzbicki, w Słowenii – N. Jež i F. Vodnik. Bibliografia prac poświęconych R. Štefan podana jest w art. Ostromeckiej-Frączak, *op. cit.*, s. 383.

w tym prac naukowych. W postaci książkowej ukazały się następujące tłumaczenia jego pióra: H. Markiewicz, *Główne problemy nauki o literaturze* (*Glavni problemi literarne vede*, 1977), *Korespondencja z rodziną Emila Korytki*, opracowana przez Leemingów (*Korespondenca z družino Emila Korytka*, 1983) oraz praca zbiorowa *Historia Polski* (*Zgodovina Poljske*, 1982, wspólnie z R. Štefan). Wiele prac naukowych poświęcił N. Jež rozważaniom na temat literatury polskiej i jej słoweńskich przekładów (o tłumaczeniu *Chłopów* przez J. Głonara, o poezji C. Miłosza) i recepcji literatury polskiej w Słowenii (o wpływie literatury Młodej Polski).

Tone Pretnar, kierownik Katedry Porównawczej Literatury i Metryki Słowiańskiej w Lublanie był przez osiem lat lektorem języka słoweńskiego w Krakowie i rok w Warszawie, co z pewnością wpłynęło na ugruntowanie jego zainteresowań literaturą polską. Tłumaczy przede wszystkim poezję: wiersze C. K. Norwida (*Poezije*, 1985), C. Miłosza, *Somrak in svit*⁶, 1987) i pracę naukową Z. Darasza (*Od moderne k ekspresionizmu*, 1985). Wspólnie z K. Šalamun-Biedrzycką i N. Ježem opracował antologię współczesnej polskiej prozy (*Varujte me, mile zarje*, 1983). Ponadto Pretnar jest autorem wielu artykułów naukowych poświęconych literackim kontaktom polsko-słoweńskim (o przekładach z końca XVIII i początkach XIX w. dokonanych przez M. Kuralta, M. Čopa, F. Miklošiča, o J. N. Kamińskim i M. Čopie, o recepcji C. Miłosza w Słowenii i inne) i problematyce metrum słowiańskiego (o tendencjach tonicznych ballad i romansów A. Mickiewicza i F. Prešerna). Za pracę o Prešernie i Mickiewiczu T. Pretnar uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych nadany mu przez IBL PAN. Razem z E. Tokarzem opracował podręcznik do nauki języka słoweńskiego dla Polaków (1980), a wspólnie z M. Dąbrowską-Partyką i B. Siewierską wybór krótkiej prozy I. Cankara *Widok z pudelka* (1980).

Najnowszymi pracami wspomnianej trójki polonistów lublańskich jest antologia polskiej poezji wojennej *Alarm* i wybór poezji Herberta *Beli raj vseh možnosti*, które jeszcze w tym roku mają się ukazać w Lublanie.

Oprócz pracy dydaktycznej i popularyzatorskiej pracownicy lektoratu biorą udział w konferencjach i sympozjach naukowych organizowanych w Polsce i w Słowenii. Jest to stała forma współpracy lektoratu z różnymi instytucjami badawczymi i naukowymi. Przykładowo wymienię tu kilka konferencji, w których uczestniczyli pracownicy lektoratu: „Literatura i kultura Słowian dawniej i dzisiaj” (w Poznaniu), „150 rocznica śmierci Emila Korytki” (w Łodzi), „100 rocznica urodzin M. Dąbrowskiej” (w Kaliszu), „130 rocznica urodzin J. Kasprówicza” (w Inowrocławiu), „Problematyka miejska w badaniach etnologów polskich i słoweńskich” (w Mariborze) i inne.

⁶ Tamże.

W obrębie lublańskiej uczelni działa Instytut Naukowy FF (Znanstveni Inštitut FF), który kieruje pracami badawczymi prowadzonymi na wydziale. Lektorat języka polskiego włączył się w działalność Instytutu w zakresie trzech tematów badawczych, przy czym prace te wykonują zarówno pracownicy, jak i studenci. Pierwszy z nich – literacki – dotyczy kontaktów kulturalnych słoweńsko-polskich (tłumaczeń z literatury polskiej, recepcji polskiej literatury itd.). W rezultacie kilkuletnich prac nad tym tematem wydano w Lublanie *Bibliografię tłumaczeń z literatury polskiej od 1960–1980 roku*⁷ (kontynuuje się dalsze zbieranie materiału), listy Polaków do M. Čopa (R. Štefan, N. Jež, *Čopovi galicijski dopisniki*, Ljubljana 1989) oraz różne materiały dotyczące V. Molè (T. Pretnar, B. Ostromecka-Frączak). W ramach tematu językoznawczego: Język słoweński a inne języki słoweńskie – powstał *Słownik słoweńsko-polski* obejmujący prawie 50 000 haseł, który będzie stanowił bazę materiałową dla przyszłych prac porównawczych. Zgodnie z planem wydawniczym (*Državna založba Slovenije*) ma on być wydany w 1992/1993 r. Realizując trzeci temat badawczy: Etnologia słoweńska i polska, pracownicy lektoratu uczestniczyli w trzech konferencjach naukowych (Lublana 1988, Łódź 1989, Maribor 1990) i opublikowali artykuły w materiałach z tych konferencji.

Tak więc rola lektoratu języka polskiego w Lublanie nie ogranicza się jedynie do funkcji dydaktycznej – chociaż ta jest podstawowa – polegającej na kształceniu polonistycznym przede wszystkim slawistów, humanistów i studentów kierunków interdyscyplinarnych, lecz jest rozszerzona o działalność naukowo-badawczą, jak również i popularyzatorską. Te trzy elementy, jak sądzę, zadecydowały o dużej atrakcyjności lektoratu, który w ciągu ostatnich dziesięciu lat był najliczniejszym lektoratem słowiańskim w Lublanie.

Wpłynęło do Redakcji
SJPC w maju 1992 r.

⁷ Opracował ją N. Jež. Opublikowana jest w książce *Varujte me, mile zarje* (Ljubljana 1983). Jest to zbiór tłumaczeń krótkiej prozy pióra K. Šalamun-Biedrzyckiej, T. Pretnara i N. Ježa.